

KARL BANKL. RAKUŠAN V ČELE TZV. CÍRKEVNÍHO REFERÁTU OLOMOUCKÉHO GESTAPA

Jan Vajskebr – Jan Zumr

1. Úvod

Podstatnou část příslušníků Gestapa v okupovaných českých zemích tvořili Rakušané. Jedním z nich byl i rodilý Vídeňan Karl Bankl. Díky dochovaným pramenům se na jeho případě dají dobře rekonstruovat osudy rakouských kariérních policistů sympatizujících s nacismem, kteří po anšlusu přešli do služeb Gestapa. Po obsazení českých zemí vytvořili páteř exekutivy tajné státní policie na Moravě. Bankl vystřídal v rámci protektorátu Čechy a Morava hned čtyři působiště, ale nejvýraznější stopu zanechal v Olomouci. Zde sloužil déle než čtyři roky jako vedoucí tzv. církevního referátu a podílel se na „řešení židovské otázky“.¹

2. Válečná generace

Karl Anton Bankl se narodil 26. ledna 1897 ve Vídni do rodiny aktivního důstojníka rakousko-uherské armády Karla Bankla, který sloužil v Císařsko-královském vojenském geografickém institutu.² Rodné jméno jeho matky – Karolína Macounová, napovídá, že se jednalo o Čechu. I přesto Bankl ve svém životopise později uváděl, že byl vychováván v německo-nacionálním duchu. Ve Vídni vychodil obecnou školu, poté čtyři třídy reálné školy. Do života mladíka poté zasáhla první světové válka, když nastoupil čtyřroční kurz na dělostřelecké kadetní škole v Traiskirchenu u Vídně. Absolvoval ji v létě 1918 a vzhledem k mimořádným podmínkám mu bylo její dokončení uznáno jako maturita na reálné škole. Dne 17. srpna byl zařazen jako praporčík k 5. těžkému dělostřeleckému pluku v Kotoru v dnešní Černé Hoře,³ jedné z hlavních

¹ Článek je jedním z výstupů interního projektu Ústavu pro studium totalitních režimů zaměřeného na velitelský sbor Gestapa na území protektorátu Čechy a Morava, jehož řešiteli jsou Jan Vajskebr a Jan Zumr.

² Do konce první světové války dosáhl Bankl st. důstojnické hodnosti Oberoffizial, což je přibližně ekvivalent kapitána a nikoliv plukovníka, jak uvedl Bankl ml. ve svém životopisu. Österreichisches Staatsarchiv/ Kriegsarchiv (dále jen ÖStA/ Kriegsarchiv), fond Qualifikationslisten, kart. 89, sl. Karl Bankl (28. 6. 1870).

³ ÖStA/ Kriegsarchiv, fond Qualifikationslisten, kart. 89, jmenovací dekret Karla Bankla (26. 1. 1897).

základen císařsko-královského loďstva. Už počátkem září byl ale převelen k 43. polní dělostřelecké brigádě na italskou frontu, kde začala být situace rakousko-uherských vojsk kritická. Zde působil až do rozpadu monarchie, ke kterému došlo necelé dva měsíce později.⁴ I přes krátké válečné vystoupení mu byl propůjčen Karlův vojenský kříž (Karl Truppenkreuz), který mohl voják získat za dvanáct týdnů na frontě nebo účast aspoň v jedné bitvě. Z bojů si odnesl vážné zranění, když byl zasažen při plynovém útoku. Z následků otravy se nikdy zcela nevyhléčil a po válce byl evidován jako 65 % invalida.⁵

Po rekonvalescenci byl Bankl zařazen k 125. polnímu dělostřeleckému pluku, nicméně v neklidných poválečných poměrech nastoupil strážní službu ve Wiener Stadtschutzwache a později u pohraničního vojska (Grenzschutz) ve Vorarlbergu. Tyto vojensky organizované složky sloužily k udržování vnitřního pořádku a zabezpečení nově vytyčených hranic. Dne 1. května 1919 se Bankl sice dočkal povýšení na poručíka, ale na přelomu listopadu a prosince 1920 byl vzhledem k podstatné redukci rakouské armády v důsledku Saint-Germainské mírové smlouvy penzionován. Po propuštění našel 1. května 1921 práci v Úřadu na potírání lichvy ve válečné době (Kriegswucheramt), který vznikl v rámci vídeňského policejního ředitelství. Pracoval zde jako kontrolor. Definitivní útočiště našel až v řadách spolkové policie, kam zamířila celá řada bývalých vojáků. Počátkem roku 1924 přestoupil ke kriminální policii a stal se kriminálním úředníkem. V říjnu 1925 byl přidělen na oddělení státní (tajné) policie, kde setrval až do anšlusu. Rakouska Specializoval se na potírání komunismu a levicových polovojenských složek. Na Nový rok 1935 byl povýšen na kriminálního revírního inspektora.⁶

3. Rakouský nacista

Politicky se Bankl profiloval jako německý nacionalista, když se stal členem spolku Nationalverband deutscher Offiziere, který sdružoval bývalé rakousko-uherské důstojníky podobného smýšlení. Předsedal mu polní podmaršálek ve výslužbě, držitel řádu Pour le Mérite Alfred Krauß.⁷ Ve spolku byl Bankl

⁴ Bundesarchiv Berlin (dále jen BAArch Berlin), fond SS-Offiziersakten (dále SSO), sign. 31, vlastnoručně psaný životopis (18. 3. 1943).

⁵ Österreichisches Staatsarchiv/ Archiv der Republik (dále jen ÖStA/ AdR), fond Akten des Gaupersonalamtes (dále Gauakten), zpráva o činnosti pro NSDAP před březnem 1938 (18. 8. 1939).

⁶ BAArch Berlin, fond SSO, sign. 31, vlastnoručně psaný životopis (18. 3. 1943), návrh na povýšení Bankla do hodnosti SS-Obersturmführer (konec 1944).

⁷ Alfred Krauß (1962–1938) – účastník bojů na srbské, ruské a italské frontě. Po anšlusu Rakouska se stal poslancem Říšského sněmu, dostal právo nosit německou generálskou uniformu a obdržel vysokou hodnost v SA. EGGER, Rainer: *Krauss, Alfred*. In: *Neue Deutsche Biographie* (NDB). Band 12, Berlin 1980, s. 711–712.

organizován do roku 1924, poté musel vzhledem k příslušnosti k rakouské policii členství ukončit.⁸

Krajně pravicovou část politického spektra v Rakousku, stejně jako v sousedním Německu, ovládla na přelomu dvacátých a třicátých let Nacionálně socialistická německá dělnická strana (NSDAP). Ohledně počátku Banklova angažmá v NSDAP panují nejasnosti. Dle svých slov měl být už od dvacátých let zpravodajsky činný ve prospěch strany, než se stal v roce 1932 (jinde 1933) členem místní stranické skupiny (Ortsgruppe) Wien-Döbling, tzv. Gersthof II.⁹ Ta byla založena již roku 1930 tehdejším kriminálním úředníkem a pozdějším nacistickým zemským poslancem Konradem Rotterem (1886–1936) z popudu vídeňského župního vedení, kterému přímo podléhala.¹⁰ Členové se rekrutovali z řad příslušníků policejní exekutivy. V roce 1933 měla místní skupina údajně tisíc, či dokonce až patnáct set členů, což vzhledem k počtu policistů ve Vídni představovalo velmi vysoké číslo.¹¹

NSDAP byla v Rakousku zakázána v červnu 1933 po sérii teroristických útoků na představitele bezpečnostních složek, židovskou komunitu a státní infrastrukturu.¹² Kancléř Engelbert Dollfuß postupně zavedl v zemi autoritářský režim a znemožnil konání voleb. Rakouští nacisté se posléze rozhodli vynutit si změnu poměrů násilím. Pučistům se sice 25. července 1934 podařilo smrtelně zranit kancléře, ale samotný převrat ztroskotal. Tisíce z nich byly uvězněny v rakouských internačních táborech nebo uprchly do Německa.¹³ Bankl sám se sice puče neúčastnil, ale udržoval kontakt s pučisty z vídeňské 89. SS-Standarte skrze svého bratra Rudolfa. Společně s ním byl v roce 1935

⁸ ÖStA/ AdR, fond Gauakten, sign. 4343, zpráva o činnosti pro NSDAP před březnem 1938 (18. 8. 1939).

⁹ BArch Berlin, fond Parteikorespondenz (dále jen PK), sign. A 0184, oznámení říšskému pokladníkovi NSDAP (2. 11. 1938); ÖStA/ AdR, fond Gauakten, sign. 4343, dotazník ke zjištění členství v NSDAP z 23. 5. 1938.

¹⁰ Řádná organizační struktura NSDAP sestávala z žup, krajů (Kreise), místních skupin, bloků a buněk.

¹¹ ROTHLÄNDER, Christiane: *Die Anfänge der Wiener SS*. Wien 2012, s. 412.

¹² BOTZ, Gerhard: *Gewalt in der Politik. Attentate, Zusammenstöße, Putschversuche, Unruhen in Österreich 1918 bis 1938*. München 1983, s. 215–217.

¹³ K puči existuje řada odborných monografií. BAUER, Kurt: *Elementar-Ereigniss. Die österreichischen Nationalsozialisten und der Juliputsch 1934*. Wien 2003; Týž: *Hitlers zweiter Putsch. Dollfuß, die Nazis und der 25. Juli 1934*. St. Pölten 2014; JAGSCHITZ, Gerhard: *Der Putsch. Die Nationalsozialisten 1934 in Österreich*. Graz – Wien – Köln 1976; SCHAFRANEK, Hans: *Sommerfest mit Preisschiesen. Die unbekannte Geschichte des NS-Putsches im Juli 1934*. Wien 2006.

zatčen a pět dní držen ve vazbě v souvislosti s vyšetřováním velitele 89. SS-Standarte a účastníka červencového puče Rudolfa Kühnla.¹⁴

Místní skupina Gersthof II byla po nezdařeném ozbrojeném vystoupení rakouských nacistů v troskách. Bylo proto rozhodnuto o znovuvybudování ilegálních struktur. Získala nový název Gruppe Polizei a do jejího čela se po uprchlém Rotterovi postavil Johann Hoi. Jeho zástupcem se stal Karl Raschka a důležité postavení měl uvnitř skupiny také Karl Glück. Je příznačné, že později byli všichni tři muži, stejně jako Bankl, zařazeni do sestav operačních oddílů bezpečnostní policie při okupaci českého vnitrozemí.¹⁵ Příslušníci skupiny udržovali kontakt s Úřadem tajné státní policie (Geheimes Staatspolizeiamt/ Gestapa) v Berlíně a předávali mu citlivé informace z policejního vyšetřování.¹⁶

Bankl hrál u policie roli trojského koně. Informoval stranické funkcionáře o zahájení jejich sledování policií a varoval je před domovními prohlídkami, čímž dokázal zabránit likvidaci tiskáren ústředního tiskového orgánu nacistické strany v Rakousku Österreichischer Beobachter. Dále pomáhal odhalovat policejní agenty v řadách NSDAP a dodával zprávy o činnosti komunistů a sociálních demokratů. Společně s bratrem rovněž napomáhal k úniku straniců ohrožených zatýkáním do zahraničí, zejména do nacistického Německa.¹⁷ Opětovně platit členské příspěvky začal Bankl 1. července 1937, kdy vstoupil do Hoiovy policejní skupiny. Ve stejném roce navíc Berlín nařídil převést všechny její členy do řad SS, čímž vznikla SS-Gruppe Polizei. Rozkaz

¹⁴ ÖStA/ AdR, fond Gauakten, sign. 4343, zpráva K. Bankla (18. 8. 1939), dotazník ke zjištění členství v NSDAP (23. 5. 1938). Kühnel byl 1. října 1935 odsouzen k 20 letům těžkého žaláře a propuštěn až těsně před anšlusem na základě amnestie. BArch Berlin, fond SSO, sign. 226, životopis R. Kühnla (23. 3. 1938).

¹⁵ Hoi sloužil na jaře 1939 u Gestapa v Moravské Ostravě, Raschka působil od roku 1939 až do konce války u venkovní služebny, resp. komisariátu pohraniční policie ve Zlíně a Glück vykonával od března 1939 až do počátku roku 1940 službu v Hodoníně, naposledy jako vedoucí místní venkovní stanice tajné státní policie. Srv. BArch Berlin, fond Akten des Rasse – und Siedlungshauptamtes (dále jen RS), sign. B 5195, dotazník a životopis z října 1939; Wiener Stadt- und Landesarchiv (dále jen WStLA), fond Volksgericht Wien, sign. Vg 12d, Vr 4466/47, výpověď Johanna Hoie z 18. 9. 1945; Raschkův životopis viz ZUMR, Jan: *Karl Raschka. Životní osudy vedoucího exekutivního oddělení zlínského Gestapa* (dále jen *Karl Raschka*). Paměť a dějiny, 12, 2018, č. 1, s. 61–69.

¹⁶ WStLA, fond Volksgericht Wien, sign. Vg 12d, Vr 4466/47, opis výpovědi Johanna Hoie o jeho činnosti během „lidového povstání“ v červenci 1934 (22. 5. 1938).

¹⁷ WStLA, fond Volksgericht Wien, sign. Vg 8e Vr 195/55, opis zprávy krajského volebního vedoucího NSDAP (22. 3. 1938).

byl úspěšně vykonán k 1. listopadu 1937, odkdy se rovněž datovalo Banklovo členství v SS.¹⁸

4. Vídeňské Gestapo

Anšlus Rakouska na jaře 1938 přivítal nacista Bankl, stejně jako množství jeho spoluobčanů, s nadšením. Nacistického smýšlení byli ostatně rovněž jeho rodiče, jak vyplývá z Banklova vlastnoručně psaného životopisu i z poválečného šetření.¹⁹ Jedním z prvořadých úkolů NSDAP bylo získání přehledu o zdejší členské základně.²⁰ Nábor nových členů byl pozdržen, dokud nebylo ukončeno prověřování těch starých. Podle nařízení z dubna 1938 měli být zaevidováni a potvrzení pouze zasloužilí nacisté, kteří vstoupili do strany ještě před jejím zákazem v červnu 1933, nebo kteří se od této doby pro stranu angažovali ilegálně. Pokud dopadla prověrka „starých bojovníků“ pozitivně, došlo k zápisu v kartotéce NSDAP s původním číslem a datem přijetí. Naproti tomu „ilegálové“ byli přijímáni s číslem v rozmezí od 6 100 000 do 6 600 000. Stalo se tak hromadně a jednotně s fiktivním, avšak oficiálním vstupem k 1. květnu 1938. Osoby přijaté k tomuto dni byly tedy vždy ilegálními nacisty, ač toto datum zdánlivě navozuje opak.

Prověrka se týkala pochopitelně i Bankla, jehož přijetí do strany podpořil mj. Karl Glück.²¹ Výsledek pro něj musel být zklamáním, neboť mu členství v NSDAP před červnem 1933 nebylo stranickými orgány uznáno. Oficiálně byl tudíž přijat k 1. květnu 1938 pod číslem 6 199 260. Lépe uspěl v organizaci SS, kde mu byl za datum vstupu potvrzen 1. listopad 1937 a zároveň číslo 321 847. V roce 1938 se stal rovněž příslušníkem bezpečnostní služby říšského vůdce SS (Sicherheitsdienst/ SD), coby zpravodajské složky organizace SS. Dne 20. března 1939 byl posléze povýšen do poddůstojnické hodnosti SS-Hauptscharführer.²²

Aktivním nacistům se po anšlusu otevíraly možnosti dalšího kariérního vzestupu. V březnu 1938 byl Bankl po prověrkách speciálně zřízenou komisí

¹⁸ ZUMR, J.: *Karl Raschka*, s. 63; ÖSTA/ AdR, fond Gauakten, sign. 4343, zpráva o činnosti pro NSDAP před březnem 1938 (18. 8. 1939).

¹⁹ WStLA, fond Volksgericht Wien, sign. Vg 8e Vr 195/55, zpráva policejního komisariátu 13 policejního ředitelství ve Vídni (11. 5. 1947).

²⁰ Za účelem prokazování politické angažovanosti musel každý rakouský nacionální socialista po anšlusu vyplnit speciální dotazník ke zjištění členství v NSDAP. ZUMR, Jan: *Obyčejná elita. Historie SS v Dolních Rakousích a na jižní Moravě*. Praha 2021, s. 306–308.

²¹ ÖSTA/ AdR, fond Gauakten, sign. 4343, dotazník ke zjištění členství v NSDAP z 23. 5. 1938.

²² BArch Berlin, fond SSO, sign. 31, osobní karta důstojníka SS a opis z kmenové karty příslušníka SS; BArch Berlin, fond NSDAP–Zentralkartei, č. 701011.

převzat tajnou státní policií.²³ V obligátním posudku jej ohodnotilo vedení vídeňské župy NSDAP jako spolehlivého nacistu.²⁴ Stal se příslušníkem nově zřízené řídicí úřadovny Gestapa ve Vídni, která se stala největší služebnou v celoříšském měřítku.²⁵ Na základě nařízení z 15. srpna 1938 bylo financování státních zaměstnanců v Rakousku převedeno do říšského rozpočtu, což mělo mj. za následek přeměnu původních rakouských policejních hodností na standardní říšské. Bankl obdržel hodnost kriminálního tajemníka, kterou získávali kriminální revírní inspektoři s více jak třinácti odslouženými roky.²⁶

Naprostou většinou personálu vídeňské řídicí úřadovny tvořili Gestapem převzatí kariérní policisté. Z celkového stavu tvořili polovinu bývalí příslušníci rakouské státní a kriminální policie, dalších 40 % byli „pochůzkáři“ z Wiener Sicherheitswache a jen 10 % tak připadlo na říšské Němce, kteří nicméně zastávali vedoucí pozice.²⁷ Bankl působil v rámci oboru II B 1, který měl na starost katolickou církev.²⁸ Ten byl součástí referátu II B zahrnujícího problematiku církví, sekt a Židů. Ve vedení referátu se během poměrně krátké doby vystřídali říšští Němci Karl Haselbacher a Rudolf Lange. Teprve další vedoucí, Karl Ebner, byl původem Rakušan.²⁹

Katolická církev představovala jednu z opor autoritářského stavovského režimu, který byl v Rakousku nastolen v roce 1933.³⁰ Po anšlusu se církevní autority pokusily o nalezení jakéhosi „modu vivendi“ s nacistickým režimem, ať už formou vyjednávání s říšským místodržitelem Josefem Bürckelem či podporou plebiscitu o připojení Rakouska k Německé říši. Už záhy se ale ukázalo,

²³ Členem prověřkové komise byl i další z příslušníků Gestapa, kteří působili v protektorátu Čechy a Morava Johann Rixinger. Více k jeho osobě: RAJLICH, Jiří – VAJSKEBR, Jan – ZUMR, Jan: *Johann Rixinger. Historie a vojenství* (rukopis v redakci).

²⁴ Dokumentace ke stranickým prověrkám jsou dnes uloženy v Rakouském státním archivu v tzv. župních spisech (Gauakten).

²⁵ O tento primát vídeňské Gestapo později přišlo na úkor pražské řídicí úřadovny. Srovnej ZUMR, Jan: *Personální politika Gestapa se zaměřením na složení pražské řídicí úřadovny*. *Securitas Imperii*, č. 38 (1/2021), s. 187.

²⁶ Reichsgesetzblatt, I. Teil, Verordnung über die Einführung des Reichsbesoldungsrechts im Lande Österreich von 15. August 1938, s. 1026.

²⁷ BOECKL-KLAMPER, Elisabeth – MANG, Thomas – NEUGEBAUER, Wolfgang: *Gestapo–Leitstelle Wien 1938–1945*. Edition Steinbauer 2018, s. 112–116.

²⁸ BAArch Berlin, fond Reichssicherheitshauptamt (dále jen RSHA), sign. R 58/1112, Telefonní seznam řídicí úřadovny Gestapa Vídeň (6. 2. 1939); WEISZ, Franz: *Die Geheime Staatspolizei. Staatspolizeileitstelle Wien, 1938–1945. Organisation, Arbeitsweise und Personalien Belange*. Nepublikovaná dizertační práce, Bd. I, Wien 1991, s. 233.

²⁹ BOECKL-KLAMPER, E. – MANG, T. – NEUGEBAUER, W.: c. d., s. 113.

³⁰ K problematice více JEŘÁBEK, Martin: *Konec demokracie v Rakousku 1932–1938: Politické, hospodářské a ideologické příčiny pádu demokracie*. Praha 2004.

že nacisté nehodlají katolickou církev respektovat jako partnera. Snažili se co nejvíce omezit její vliv ve společnosti a vydali proti ní řadu opatření. Konkordát, který Rakousko uzavřelo s Vatikánem v roce 1933, byl zrušen a zároveň zde paradoxně ani neplatila podobná smlouva uzavřená mezi papežským stolicí a nacistickým Německem ve stejném roce. Docházelo k zabírání majetku církve, zavírání klášterů a církevních škol, zákazu bohoslužeb a církevní výuky na státních školách, odstraňování katolických symbolů a svátků z veřejného života, nebo k odnětí státní podpory duchovním a jejímu nahrazení dobrovolnými desátky.³¹

Gestapo sledovalo pomocí svých konfidentů kázání v kostelech, nasadilo je do církevních sborů a následně přikročilo k zásahům proti oponentům. Podle neúplných údajů zatkl obor II B 1 v letech 1938 až 1945 nejméně tři sta osob. Postižení byli zejména ti, kteří se veřejně angažovali, nebo pomáhali „nepřátelům státu“. Mezi zatčenými se nacházeli například faráři Alois Hanig a Vincenc Oskar Ludwig, kteří prováděli křty a opatrovali falešné dokumenty pro smrtelně ohrožené židovské spoluobčany.³² S ohledem na veřejné mínění byly nicméně preferovány jiné formy perzekuce církevních hodnostářů i laiků, například vyžadování „výpalného“ (doslova Sicherungsgeld), kterým se zatčení mohli vykoupit z vězení či transportu do koncentračního tábora. Opoziční duchovní byli také za trest překládáni mimo rakouské území.³³

I v důsledku uvedených opatření nacistického režimu opustilo řady katolické církve v letech 1938 až 1941 přes tři sta tisíc Rakušanů.³⁴ Mezi ně patřila i drtivá většina příslušníků tajné státní policie, kteří tím deklarovali svoji loajalitu k nacistickému režimu. Bankl z církve i se svojí ženou proklamativně vystoupil koncem roku 1939 a stal se tzv. věřícím v boha (gottgläubig).³⁵

5. Služba v Olomouci

Banklova služba u vídeňského Gestapa skončila v souvislosti s další teritoriální expanzí nacistického Německa, které směřovalo k plnému ovládnutí českých zemí. Jestliže do okupace československého pohraničí nebyl Bankl zapojen, likvidace „zbytku Čech“ se už zúčastnil. V březnu 1939 zformovala bezpečnostní policie ve Vídni operační skupinu II Mähren. Jak napovídá

³¹ BUKEY, Evan Burr: *Hitlerovo Rakousko. Jedna říše, jeden národ*. Praha 2002, s. 133–155.

³² BOECKL-KLAMPER, E. – MANG, T. – NEUGEBAUER, W.: c. d., s. 288.

³³ Tamtéž, s. 276–277.

³⁴ BUKEY, E. B.: c. d., s. 152.

³⁵ Blíže k problematice srv. VAJSKEBR, Jan – ZUMR, Jan: *Pryč z židovsko-křesťanským morem! Náboženské vyznání příslušníků nacistického bezpečnostního aparátu*. Paměť a dějiny, 15, 2021, č. 1, s. 53–62.

název, měla se podílet na pacifikaci Moravy. Bankl se stal příslušníkem operačního oddílu V, který směřoval do hanácké metropole.³⁶ V jeho čele stál vládní rada Erwin Schulz, se zástupcem kriminálním komisařem Rudolfem Jänischem.³⁷ Velkou část personálu skupiny tvořili Rakušané. Jedním z nich byl například kriminální tajemník Josef Scheuringer, vedoucí nejdůležitějšího referátu II BM, který se zaměřoval na nelevicový odboj.³⁸ Hlavní úkol operačních skupin představovalo zatýkání německých emigrantů a komunistických funkcionářů. Dále potíraly projevy odporu proti okupaci a zabavovaly důležité písemnosti.³⁹

Na přelomu května a června 1939 byla činnost operačního oddílu ukončena. Na jeho místě vznikla venkovní služebna Gestapa v Olomouci, podřízená úřadovně (později řídicí úřadovně) v Brně.⁴⁰ Sídliila na adrese Dolní náměstí (v době okupace přejmenováno na Hermann-Göring-Platz) č. 6, odkud se později přesunula do ulice Karla IV (dnes 17. listopadu) č. 44.⁴¹ Jejím vedoucím se stal zmíněný Jänisch a zástupcem jeden z Banklových vídeňských kolegů Franz Morawetz, kterého v říjnu 1939 nahradil další Rakušan, vrchní kriminální tajemník Franz Langer. Ten vydržel ve funkci až do konce války, kdežto po Jänischovi převzal vedení služebny koncem listopadu 1940 kriminální komisař Heinrich Gottschling a od podzimu 1942 kriminální komisař Richard Heidan.⁴² Přesný počet lidí perzekuovaných olomouckým Gestapem

³⁶ KRČMÁŘ, Dalibor – KAŇÁK, Petr – VAJSKEBR, Jan: *S jasným cílem a plnou silou. Nasazení německých policejních složek při rozbití Československa*. Terezín 2014.

³⁷ VAJSKEBR, Jan – ZUMR, Jan: *Velitelský sbor operačních skupin a oddílů bezpečnostní policie a SD při obsazování československého pohraničí a vnitrozemí*. In: SYRNÝ, Marek (ed.): 1939. Rok zlomu. Banská Bystrica 2019, s. 135–144.

³⁸ BArch Berlin, fond RS, sign. F 0289, životopis Josefa Scheuringera (30. 5. 1942).

³⁹ V odborné literatuře bývá akce mylně označována jako „Gitter“, k čemuž schází opora v dobových pramenech. VAJSKEBR, Jan: *První zatýkácí akce německých bezpečnostních složek v Protektorátu Čechy a Morava (tzv. Aktion Gitter)*. In: PEJČOCH, Ivo – PLACHÝ, Jiří a kol. (eds.): *Okupace, kolaborace a retribuice*. Praha 2010, s. 17–23.

⁴⁰ Bankl se s manželkou usadili na adrese v ulici Martina Luthera (dnešní Tylova). BArch Berlin, fond SSO, sign. 31, opis karty příslušníka SS.

⁴¹ ABS, fond Stíhání nacistických válečných zločinců, sign. 325–61–1, Organizace tajné státní policie na Moravě (30. 7. 1940); Dienststellenverzeichnis der Sicherheitspolizei und des SD (duben 1943).

⁴² Více k čelným představitelům olomouckého Gestapa srv. ČEŠÍK, Vojtěch: *Kriminální inspektor a SS-Obersturmführer Franz Langer*. MEMO. Časopis pro orální historii, 2017/1, s. 5–27; Týž: *Kriminální komisař Richard Heidan (1893–1947). Životní osudy posledního vedoucího gestapa v Olomouci*. Moderní dějiny, 26, 2018/1, s. 183–203; VAJSKEBR, Jan – ZUMR, Jan: „Veselý, dobrosrdečný, pevný charakter“. *Kriminální rada Heinrich Gottschling a jeho služba u Gestapa (dále jen Veselý, dobrosrdečný, pevný charakter)*. Paměť a dějiny, 14, 2020, č. 1, s. 61–69.

není znám, ale z neúplných poválečných statistik vyplývá, že zatкло minimálně 787 osob, z nichž skončilo ve věznicích 408 a na 379 byla uvalena „ochranná vazba“. Závěrečná bilance je o to tragičtější, že z uvězněných bylo odsouzeno a popraveno nejméně 68 a dalších 125 zemřelo v koncentračních táborech.⁴³

Bankl byl od počátku jedním z nejvýznamnějších mužů olomoucké služebny, když mu byla svěřena výstavba a vedení referátů II B (Církve, sekty, Židé), II D (Ochranná vazba) a II F (Kartotéky). Po dokončení výstavby zůstal pouze v čele „církevního“ referátu, nicméně v nepřítomnosti rovněž opakovaně zastupoval vedoucího referátu II D.⁴⁴

V centru pozornosti referátu II B stáli občané židovského původu. Po vzniku Protektorátu žilo na střední Moravě (tzn. v obvodu oberlandráta v Olomouci) celkem 5 390 Židů. Do podzimu 1941, kdy začaly deportace do terezínského ghetta, se jich více jak jeden tisíc z nich stačil vystěhovat. Nejvýznamnějším a nejpočetnějším střediskem židovské komunity byla pocho-pitelně přímo Olomouc. Při posledním sčítání lidu v roce 1930 zde žilo 2 198 Židů, což činilo přibližně 3,3 % obyvatel města. Jejich doménou byl potravi-nářský průmysl, zejména sladovnictví, kde si vytvořili dominantní postavení.⁴⁵

Ke sladovníkům patřila i rodina Zweigů, kteří byli rovněž zakladatelé a do-nátoři řady židovských spolků, stipendií a nadací a angažovali se v židovské náboženské obci.⁴⁶ Za těchto okolností představovali Zweigovi pro „církevní“ referát olomouckého Gestapa prvořadý cíl. Po vypuknutí druhé světové války byla v Protektorátu provedena vlna zatčení na základě kartotéky A, která obsahovala soupis předpokládaných „státu nepřátelských osob“ (tzv. Aktion A-Kartei).⁴⁷ Podle výpočtů Josefa Bartoše bylo v obvodu olomoucké služebny tajné stání policie zatčeno více jak 200 osob. Velkou část z nich (68) přitom tvořili Židé, z nichž se naprostá většina nedožila konce války.⁴⁸

⁴³ Zemský archiv Opava, pobočka Olomouc (dále ZAO Olomouc), fond MLS Olomouc, sign. Ls 102/47, zpráva Svazu osvobozených politických vězňů a pozůstalých po obětech nacismu Krajskému soudu v Olomouci (20. 1. 1947).

⁴⁴ Moravský zemský archiv (dále MZA), fond Gestapo Brno, sign. 100–265–10, spis O. Zvačka, sign. 100–286–6, spis F. Štupárka.

⁴⁵ Více VIKTOŘÍK, Michael: *Osudy olomouckých sladoven a sladovnických firem v kontextu vývoje sladovnického průmyslu (od 60. let 19. století do roku 1948)*. Olomouc 2007.

⁴⁶ PERNÝ, Tomáš: *Arizace židovského majetku v Olomouci*. Nepublikovaná diplomová práce, Pa-lackého univerzita, Filozofická fakulta, Katedra historie, Olomouc 2016, s. 51.

⁴⁷ V české historiografii se pro tuto zatýkáci akci běžně používá pojem „Akce Albrecht der Erste“, ačkoli se doposud nepodařilo objevit žádný dokument z doby před květnem 1945, který by obsahoval toto označení.

⁴⁸ BARTOŠ, Josef: *Akce Albrecht der Erste na střední Moravě a zdejší židovská komunita*. Střední Morava, Vlastivědná revue, č. 17, 2003, s. 4, 9–10.

Zatčen byl, coby „říší nepřátelský Žid“, i Rudolf Zweig, syn majitele sladovny, jehož zápis do kartotéky iniciovala SD. Ta jej podezírala, že v zahraničí ukládal devizy, čímž se snažil uchránit rodinný majetek od konfiskace. Společně s ostatními zatčenými byl v září 1939 přes koncentrační tábor Dachau deportován do Buchenwaldu. Zatímco nežidovští vězni zde byli vězněni jako rukojmí (tzv. čestní, resp. zvláštní vězni), Zweig dostal označení pro židovského vězně v tzv. ochranné vazbě (Schutzhäftling – Jude).⁴⁹ Rudolfův otec Otto se na základě svých konexí a možná i úplatků pokusil dostat syna ze spárů Gestapa. Za jeho propuštění se přimlouval i krajský vedoucí NSDAP Karl Knirsch a „treuhänder“ arizovaných sladovnických podniků v Olomouci Karl Filzmayer. Argumentovali ekonomickými a provozními potřebami podniku, stejně jako politickou neangažovaností Rudolfa. Ačkoliv neměl proti propuštění Zweiga námitky ani vedoucí referátu II D (Ochranná vazba) Müller,⁵⁰ z koncentračního tábora se nedostal.⁵¹ Bankl jejich argumentaci odmítl s tím, že se sice Zweigovi nepodařilo prokázat žádné konkrétní činy, o jeho propuštění nemůže ale být ani řeči, neboť je vedený jako osoba státně nespolehlivá v kartotéce A1.⁵² Bankl měl zřejmě na „zmizení“ Zweigových osobní zájem, neboť se měl na jejich úkor obohatit získáním čtyř obrazů z rodinné sbírky, včetně díla vídeňského umělce Ferdinanda Georga Waldmüllera. Celkem měl dle výpovědi svého bývalého spolupracovníka Kurta Raunera ve svém bytě asi dvacet obrazů vysoké umělecké hodnoty.⁵³ Rudolf zemřel 23. března 1942 v Buchenwaldu a jeho rodiče o několik měsíců později ve vyhlazovacím táboře Treblinka.⁵⁴

Jejich tragický osud sdílela i většina Židů v Protektorátu. Počátkem roku 1940 žilo v Olomouci přes jeden tisíc osob považovaných podle tzv. Norimberských zákonů za Židy.⁵⁵ Pět transportů bylo deportováno z města a okolí celkem tři a půl tisíce mužů, žen a dětí do ghetta v Terezíně a později do vyhlazovacích táborů na východě. Deportace Židů organizovala Ústředna pro

⁴⁹ <https://www.pamatnik-terezin.cz/vezen/da-zweig-rudolf>. [cit. 23. 3. 2021]

⁵⁰ Pravděpodobně se jednalo o Ewalda Müllera (nar. 18. 5. 1906). ABS, fond Výpovědi zaměstnanců Gestapa a SD, sign. 52–84–5, Gestapo – organizační přehled kraj Olomouc. Venkovská služebna Gestapa v Olomouci (nedat.).

⁵¹ MZA, fond Gestapo Brno, sign. 100–265–7, stanovisko k propuštění R. Zweiga (10. 10. 1939).

⁵² Kartotéka A byla rozdělena do tří kategorií (A 1 až A 3) podle stupně „nebezpečnosti“ nepřátel nacistického režimu. BArch Berlin, fond Reichssicherheitshauptamt (dále RSHA), sign. R 58/1027, Neuaufbau der A-Kartei (7. 7. 1938).

⁵³ PERNÝ, T.: c. d., s. 189, pozn. 824.

⁵⁴ Tamtéž, s. 195; <https://www.pamatnik-terezin.cz/vezen/te-zweig-otto>. [cit. 23. 3. 2021]

⁵⁵ BARTOŠ, J.: c. d., s. 4–11.

židovské vystěhovalectví, resp. Ústřední úřad pro uspořádání židovské otázky v Čechách a na Moravě, a to ve spolupráci s dalšími nacistickými institucemi včetně tajné státní policie.⁵⁶ Do jaké míry se na jejich organizaci židovských transportů podílel Bankl ovšem z dochovaných pramenů nelze určit. Z dostupné dobové dokumentace lze doložit jen několik drobnějších případů referátu II B, které se týkají jak problematiky židovské, tak církevní. Bankl se například zúčastnil výslechu kaplana jedné z olomouckých farností Jindřicha Weihricha, který byl udán za nepřátelské chování vůči Němcům. Duchovní měl ovšem štěstí a odešel od Gestapa pouze s výstrahou.⁵⁷ Ochranou vazbou pohrozil rovněž skupině židovských dívek a chlapců, kteří si vyšli sportovat za město a porušili tím protizidovská nařízení.⁵⁸ Bezpochyby se ovšem jedná o nepatrný zlomek Banklových práce.

Vedle své hlavní činnosti na „církevním“ referátu Bankl se podílel i na další činnosti Gestapa, zejména při rozsáhlejších akcích. Ráno 18. prosince 1939 přišel od řídicí úřadovny Gestapa v Brně rozkaz k okamžitému obsazení krajského vedení Národního souručenství v Olomouci, stejně jako čtrnácti podřízených okresních organizací. Důvod spočíval v „podezření z říší nepřátelské činnosti“. Při odpoledním zásahu byly zabaveny veškeré písemnosti i majetek a funkcionářům byla zakázána další činnost. Akce proběhla v součinnosti s SD, která následně prověřovala ukořistěnou dokumentaci a na jejím základě vypracovala rozsáhlou zprávu. Zásahu proti místní skupině v Přerově velel Bankl a o výsledku informoval vedoucího olomoucké služebny.⁵⁹ Referátu II BM vypomáhal i nadále. Například v červnu 1940 podal návrh na ochrannou vazbu na bývalého činovníka Národního souručenství Karla Gregora, který byl následně držen půl roku ve vazbě.⁶⁰

⁵⁶ VICE MILOTOVÁ, Jaroslava: *Ústředna pro židovské vystěhovalectví v Praze. Geneze a činnost do počátku roku 1940*. In: Tereziánské studie a dokumenty, Nadace Tereziánská iniciativa, 1997, s. 10–29.

⁵⁷ MZA, fond Gestapo Brno, sign. 100–244–33, spis H. Weihricha.

⁵⁸ MZA, fond Gestapo Brno, sign. 100–250–25, spis L. Winardtové.

⁵⁹ NA, fond Okupační vězeňské spisy (dále OVS), sign. 101–651–1, zpráva o provedení akce proti Krajskému vedení Národního souručenství (20. 12. 1939); Banklova zpráva (19. 12. 1939), závěrečná zpráva služebny SD v Olomouci (4. 1. 1940).

⁶⁰ MZA, fond Gestapo Brno, sign. 100–39–28, spis K. Gregora.

6. Překážky v kariéře

Banklova kariéra v Olomouci se vcelku úspěšně rozvíjela, ač musel překonat řadu překážek. Od konce roku 1940 zde zastával pravděpodobně rovněž funkci zástupce vedoucího oddělení II,⁶¹ což bylo jedno ze dvou tehdejších exekutivních oddělení olomouckého Gestapa.⁶² Dne 1. února 1941 byl povýšen do hodnosti vrchního kriminálního tajemníka. Jelikož Himmlerovým cílem bylo splynutí (Verschmelzung) policie a organizace SS, docházelo pravidelně k narovnávání služebních hodností s hodnostmi v SS.⁶³ Banklovi by tím pádem měla být přiznána důstojnická hodnost, tedy SS-Untersturmführer. U příležitosti výročí mnichovského „pivnicového“ puče 9. listopadu 1941 však dosáhl jen nejvyšší poddůstojnické hodnosti SS-Sturmscharführer.⁶⁴

Bankla totiž v mnoha ohledech nebylo možné považovat za zvlášť perspektivního. Na poměry bezpečnostní policie měl už vyšší věk, což byl parametr, který například při volbě dráhy úředníka vedoucí výkonné služby od hodnosti kriminálního komisaře výše hrál velkou roli.⁶⁵ K tomu se nemohl chlubit, z hlediska nacistické eugeniky, příliš čistým původem, když v kolonce „celkový rasový obraz“ jednoho z posudků stálo nepříliš lichotivé označení alpská neboli ostická rasa („ostisch“).⁶⁶

Další překážku v Banklově kariéře představovala absence potomků. Himmler ve své směrnicí z 15. listopadu 1942 stanovil řadu všeobecných předpokladů pro důstojníky SS. Každý muž, který aspiroval na povýšení do důstojnických hodností, musel být po dovršení 26 let ženatý a mít „odpo-

⁶¹ ABS, fond Výpovědi zaměstnanců Gestapa a SD, sign. 52–84–5, Gestapo – organizační přehled kraj Olomouc. Venkovská služebna Gestapa v Olomouci (nedat.).

⁶² Řídící úřadovna Gestapa v Brně se v letech 1939 až 1944 dělila na tři oddělení a totéž platilo i pro podřízené venkovní služebny včetně Olomouce. Oddělení I zajišťovalo administrativní a hospodářský chod úřadovny/služebny, zatímco oddělení II (politická policie) potíralo zločiny velezrady (Hochverrat) a kontrašpionážní oddělení III zločiny vlastizrady (Landesverrat).

⁶³ *Ministerial-Blatt des Reichs- und Preußischen Ministeriums des Innern*, Jahrgang 1938, s. 1089–1091, výnos říšského vůdce SS a náčelníka německé policie z 23. 6. 1938. Výnos byl novelizován 1. července 1941. *Befehlsblatt des Chef der Sicherheitspolizei und des SD*, č. 21/43, s. 133–137.

⁶⁴ BAArch Berlin, fond SSO, sign. 31, návrh na povýšení do hodnosti SS-Untersturmführer (3. 9. 1943).

⁶⁵ Uchazeči z jiných profesí nesměli být starší 30 let, z řad policie pak 35 let. V roce 1942 byla vzhledem k válečným událostem a personální krizi v bezpečnostním aparátu hranice zrušena. ZUMR, Jan: *Personální politika Gestapa se zaměřením na složení pražské řídicí úřadovny*, s. 198–199.

⁶⁶ Přehled jednotlivých ras z hlediska nacistické rasové nauky viz NOVOTNÝ, René: *Obraz Čechů v německé rasové nauce a nacistické rasové ideologii*. *Theatrum historiae*, 13, 2013, s. 207.

vidající“ počet dětí.⁶⁷ V době povýšení na SS-Untersturmführera bylo Banklovi už 45 let a jeho manželka se narodila jen o dva roky později. Šance na rozšíření rodiny se tedy musely zdát mizivé. Bankl byl zároveň odhodnocen jako 30 % válečný invalida a jeho zdravotní stav nebyl nijak dobrý. Absenci potomka zdůvodňoval tím, že se v době uzavření manželství roku 1926 nacházel ve špatné hospodářské situaci a neměl vyřešenou bytovou otázku.⁶⁸ Tento stav se údajně ještě zhoršil, když byl zatčen a dočasně suspendován za nacistickou činnost, která byla v Rakousku zakázána. Už ve třicátých letech se rovněž dostavily zdravotní obtíže u jeho ženy, která se musela podrobit rozsáhlé operaci, po níž zůstala neplodná. Přesto musel příslušné vysvětlení podávat při každém návrhu na povýšení do důstojnické hodnosti, tedy i později na SS-Obersturmführera.⁶⁹

Bankl zmíněné nedostatky vynahrazoval politickou spolehlivostí, jak opakovaně zdůrazňovali v hodnocení jeho nadřazení. Ku prospěchu mu byl fakt, že se stal držitelem hned několika nacistických vyznamenání. Jako muž aktivně se podílel na obsazení Rakouska a českého vnitrozemí získal Pamětní medaili k upomenutí na 13. březen 1938 (Medaille zur Erinnerung an den 13. März 1938) i na 1. říjen 1938 (Medaille zur Erinnerung an den 1. Oktober 1938).⁷⁰ Uděleno mu bylo policejní služební vyznamenání (Polizei-Dienstauszeichnung) II. stupně za osmnáctiletou službu u policie. A konečně byl oprávněn nosit na pravé paži služební uniformy i čestný prýmek „starého bojovníka“ (Ehrenwinkel der Alten Kämpfer).⁷¹ Tak mohli být označováni po vzoru říšských straníků ti rakouští nacisté, kteří se stali členy NSDAP ještě před zákazem strany v červnu 1933, byli držiteli Řádu krve⁷² nebo „mimo-

⁶⁷ NA, fond ÚŘP-ST, sign. 109-6/54, SS-Befehl, směrnice RF-SS o povyšování do důstojnických hodností (15. 11. 1942).

⁶⁸ V tomto ohledu Bankl evidentně přeháněl. Při poválečném vyšetřování se ukázalo, že do svatby bydlel v domě se svými rodiči a poté se přestěhoval o patro níž. Obýval tedy s manželkou samostatně byt. WStLA, fond Volksgericht Wien, sign. Vg 8e Vr 195/55, zpráva policejního komisiariátu 13 policejního ředitelství ve Vídni (11. 5. 1947).

⁶⁹ BArch Berlin, fond SSO, sign. 31, vysvětlení Bankla (28. 7. 1944).

⁷⁰ Toto vyznamenání bylo udělováno i mužům, kteří se nepodíleli na okupaci československého pohraničí, ale působili při obsazování českého vnitrozemí. Za účast na obou akcích se k medaili přidávala Spona Pražský hrad.

⁷¹ BArch Berlin, fond SSO, sign. 31, osobní karta důstojníka SS a opis z kmenové karty příslušníka SS.

⁷² Řád krve byl až do roku 1942 nejvyšším stranickým vyznamenáním NSDAP. Původně byl určen pouze pro účastníky nezdařeného nacistického „pivnicového“ puče v listopadu 1923 v Mnichově. Později se okruh osob, které jej mohly získat, výrazně rozšířil a mohli jej obdržet kupř. straníci, kteří byli vězněni déle jak jeden rok.

řádně zasloužilými“ členy strany.⁷³ Jelikož Bankl nespadal do prvních dvou kategorií, musel prýmek získat za své ilegální aktivity.

Aby se mohl stát důstojníkem, potřeboval Bankl nejprve absolvovat speciální důstojnický kurz SS (SS-Führerlager). Tyto kurzy probíhaly nejprve po dobu jednoho týdne a od posledního kvartálu roku 1942 po dobu tří týdnů.⁷⁴ Školení se od jara téhož roku měla konat na říšské škole bezpečnostní policie a SD v Praze, a to i pro příslušníky německého represivního aparátu sloužící mimo Protektorát. V praxi ovšem probíhala i na jiných místech. Bankl byl navržen k zařazení do kurzu už v roce 1941, nicméně buď do něho nenastoupil, nebo v něm neuspěl.⁷⁵ Nakonec absolvoval v termínu od 5. do 27. února 1943 v pořadí 2. ročník zvláštního kurzu pro důstojníky SS v Bad Rabka (dnes Rabka-Zdrój) ve Slezsku, kde se rovněž nacházela škola bezpečnostní policie a SD.

Po návratu Bankla do Olomouce odeslal 14. května 1943 vedoucí brněnské řídicí úřadovny vládní rada Wilhelm Nölle návrh na jeho povýšení. Jeho součástí byl posudek, v kterém byla vyzdvihována jeho činnosti pro nacistickou stranu před anšlusem, dobré vztahy s kolegy a výkon služby k plné spokojenosti nadřízených. Do berlínské centrály Hlavního říšského bezpečnostního úřadu (Reichssicherheitshauptamt/ RSHA) ovšem putoval až po schválení velitelem bezpečnostní policie a SD (BdS) v Praze SS-Standartenführerem Erwinem Weinmannem.⁷⁶ Personální oddělení v RSHA žádost prozkoumalo a dále přeposlalo na Hlavní personální úřad SS. Ten žádosti vyhověl a Bankl se dočkal u příležitosti výročí mnichovského puče 9. listopadu 1943 povýšení do důstojnické hodnosti SS-Untersturmführer.⁷⁷

7. Další služba v Protektorátu

Po čtyřech a půl letech působení na Moravě, což byla vzhledem k personální politice uplatňované v nacistickém bezpečnostním aparátu poměrně dlouhá doba, se Banklova služba v hanácké metropoli začala chýlit ke konci.

⁷³ BOTZ, Gerhard: *Die österreichische NSDAP als asymmetrische Volkspartei. Soziale Dynamiken oder bürokratische Selbstkonstruktion?* In: FALTER, Jürgen W. (Hrsg.): *Junge Kämpfer, alte Opportunisten. Die Mitglieder der NSDAP 1919–1945.* Frankfurt – New York 2016, s. 437.

⁷⁴ BANACH, Jens: *Heydrichs Elite. Das Führerkorps der Sicherheitspolizei und des SD 1936–1945.* Paderborn 2002, s. 102–104; ABS, fond Výpovědi zaměstnanců Gestapa a SD, sign. 52–92–5, opis výnosu o reorganizaci důstojnických zkoušek SS (23. 10. 1942).

⁷⁵ ABS, fond Výpovědi zaměstnanců Gestapa a SD, sign. 52–92–2, návrh na zařazení příslušníků řídicí úřadovny Gestapa v Brně do důstojnického kurzu (16. 7. 1941).

⁷⁶ Dalšími přílohami byl opis karty příslušníka SS, osobní dotazník, ručně psaný životopis a dvě fotografie, které se ovšem v dokumentaci nedochovaly.

⁷⁷ BAArch Berlin, fond SSO, sign. 31, osobní karta důstojníka SS.

Dne 25. června 1943 byl navržen na přeložení k řídicí úřadovně Gestapa v Praze jako náhrada za mimořádného kriminálního asistenta Otto Bolelouckého, který z osobních důvodů požádal o propuštění. Původně měl být zařazen do referátu II B, kde by pokračoval v potírání „církví, sekt a Židů“,⁷⁸ ale nakonec byl 13. září 1943 přeložen k referátu IV A 2, dříve označovanému zkratkou SBF, tedy „Sabotáže, železnice, parašutisté.“ V jeho čele stál nechvalně proslulý kriminální komisař Willy Leimer.⁷⁹ V té době se ovšem aktivita parašutistických výsadků ze Západu zcela utlumila. Po likvidaci skupiny Antimony a sestřelení letadel s výsadky Iridium a Bronse se nová vlna objevila nad Protektorátem až v následujícím roce. Rovněž úsilí sovětských orgánů o vysílání československých parašutistů směřovalo v tomto období do jiných oblastí.⁸⁰ Referát aspoň pokračoval v provádění radiové protihry s Londýnem s krycím názvem Hermelin, ke které využil zatčeného šifrantu skupiny Antimony Stanislava Srazila a později zradu příslušníka výsadku Intrastive Václava Kindla.⁸¹ Rovněž útoky proti železniční síti byly na podzim 1943 spíše výjimečné.

Pro Bankla měla služba na „protiparašutistickém“ referátu stejně jen epizodní charakter. V očekávání důstojnického dekretu byl převelen 1. listopadu 1943 k venkovní službě Gestapa v Českých Budějovicích. Patrně zde nastoupil na pozici zástupce vedoucího, neboť po svém nadřazeném, kterým byl kriminální komisař Hans Mohrbeck, byl služebně nejstarším úředníkem.⁸² Při potírání domácího odboje spolupracovalo budějovické Gestapo se sousedními služebnami tajné státní policie a s místní pobočkou SD. V době Banklova příchodu do jižních Čech byla hlavním protivníkem zdejšího Gestapa ilegální komunistická strana (KSČ). Do ledna 1944 zatкло třináct jejích funkcionářů a členů. Mezi nimi se nacházel i dělník z budějovické firmy Leichtbau, jehož činnost považovalo Gestapo za zvlášť nebezpečnou. Podařilo se mu totiž získat z torza letadla dva krátkovlnné přijímače, jeden vysílač a další vybavení, které následně dal k dispozici ilegální KSČ.⁸³ Gestapo se zaměřovalo i na menší nekomunistické

⁷⁸ ABS, fond Výpovědi zaměstnanců Gestapa a SD, sign. 52–40–15, sdělení řídicí úřadovny Gestapa v Brně (25. 6. 1943) a řídicí úřadovny Gestapa v Praze (30. 6. 1943).

⁷⁹ ABS, fond Výpovědi zaměstnanců Gestapa a SD, sign. 52–40–16, Nachrichtenblatt der Staatspolizeileitstelle Prag (1. 10. 1943).

⁸⁰ K problematice parašutistických výsadků do Protektorátu přehledně SLÁDEK, Oldřich: *Přicházel z nebe*. Praha 1993; ŠOLC, Jiří: *Přijďme za svítání*. Praha 2005; Týž: *Za frontou na východě*. Cheb 2003.

⁸¹ Radiová protihra Hermelin začala v březnu 1943 a skončila v lednu 1944. SLÁDEK, Oldřich: *Zločinná role Gestapa*, s. 246–250, 281–284.

⁸² CIGLBAUER, Jan: *Útěk příslušníků českobudějovického Gestapa*. Paměť a dějiny, č. 1/2018, s. 16–26.

⁸³ NA, fond Německé státní ministerstvo (dále jen NSM), sign. 110–5/31, měsíční hlášení pražské řídicí úřadovny Gestapa za prosinec 1943 (4. 1. 1944).

odbojové skupiny, které vznikly v Lišově, Hluboké nad Vltavou, Týnu nad Sázavou, nebo Borovanech. V Českých Budějovicích se počátkem roku 1944 uchýlilo i k šíření falešných letáků se smyšleným obsahem, které distribuovalo na kontrované adresy. Z dalších mimořádných událostí lze jmenovat zadržení přibližně deseti spojeneckých letců, jejichž bojová mise skončila u Lhenic.⁸⁴

Banklovo působení na jihu Čech mělo ovšem krátké trvání. Dne 1. února 1944 se dočkal přeložení k venkovní službě Gestapa v Kladně opět do funkce zástupce vedoucího.⁸⁵ Jeho nadřízeným nebyl nikdo jiný než Heinrich Gottschling, pod kterým sloužil Bankl už předtím v Olomouci.⁸⁶ Je tedy pravděpodobné, že si ho Gottschling přímo vyžádal. U kladenské služebny se Bankl rychle zapracoval, o čemž svědčí četné zápisy v knize vězňů předaných venkovními služebnami přímo do policejní věznice Gestapa v Terezíně (tzv. AD-Buch).⁸⁷ K největším případům kladenské služebny v této době patřilo rozbití okresního vedení ilegální KSČ v Lounech 20. června 1944, kdy byl zatčen vedoucí Karel Kosetický a dalších 21 funkcionářů a členů. Následující den se podařilo vypátrat rovněž ilegální byt člena ústředního vedení KSČ Karla Aksamita v Toužetíně, který spáchal při zatýkání sebevraždu.⁸⁸

Na podzim se kladenské Gestapo zapojilo do jedné z největších zatýkacích akcí od heydrichiády, která byla namířena proti odbojovým strukturám ve Svazu českého hasičstva. Přímou na službě byl při výslechu umlácen velitel krajské hasičské jednoty Karel Rezek. Zatčen byl rovněž krajský velitel dobrovolných hasičů Bohumil Matějka z Kladna, kterého 31. října 1944 nechal Bankl převést do policejní věznice v Terezíně,⁸⁹ či velitel dobrovolných hasičů v okrese Rakovník a městských hasičů ve Slaném.⁹⁰ Celkem bylo do konce roku v obvodu kladenské služebny zatčeno 27 hasičských funkcionářů.⁹¹ Kladenské

⁸⁴ NIKRMAJER, Leoš: *Gestapo v Českých Budějovicích*. Jihočeský sborník historický, 2011, č. 80, s. 144–146.

⁸⁵ V Kladně bydlel Bankl ve vilové čtvrti ve Stifterově (dnešní Pavlisově) ulici. ABS, Kartotéka příslušníků Abwehru, Gestapa a SD, karta K. Bankla.

⁸⁶ Ke Gottschlingovi více VAJSKEBR, J. – ZUMR, J.: „Veselý, dobrasrdečný, pevný charakter“, s. 61–69.

⁸⁷ Banklovo jméno se zde objevuje i v chybném přepisu Bangl. NA, fond Okupační vězeňské spisy (dále jen OVS), AD-Buch.

⁸⁸ NA, fond NSM, sign. 110–5/31, měsíční hlášení pražské řídicí úřadovny Gestapa za červen 1944 (30. 6. 1944). K Aksamitovi více *Bibliografický slovník vedoucích funkcionářů KSČ (1921–1989)*. (Ed.) ANEV, Petr – Bílý, Matěj, sv. A – K. Praha 2018, heslo Karel Aksamit, s. 117–119.

⁸⁹ NA, fond OVS, AD-Buch.

⁹⁰ VAJSKEBR, Jan: *Hasiči v Terezíně*. Tereziánské listy, 2008, č. 36, s. 124–138; NA, fond NSM, sign. 110–5/31, měsíční hlášení pražské řídicí úřadovny Gestapa za listopad 1944 (30. 11. 1944).

⁹¹ NA, fond OVS, AD-Buch, sign. 110–5/31, měsíční hlášení pražské řídicí úřadovny Gestapa za prosinec 1944 (31. 12. 1944).

Gestapo vykazovalo velkou aktivitu až samého konce války. Velká skupina vězňů z obvodu služebny dorazila do policejní věznice v Terezíně ještě 12. dubna 1945.⁹²

Vedoucí pražské řídicí úřadovny Gestapa vrchní vládní rada Ernst Gerke byl zřejmě s Banklovými služebními výkony natolik spokojen, že jej v polovině roku 1944 navrhl na povýšení do hodnosti kriminálního inspektora a SS-Obersturmführera. Kriminální inspektor představoval nejvyšší dosažitelnou hodnost pro úředníky střední výkonné služby. Podle směrnice vydané na základě výnosu říšského vůdce z 20. října 1943 pro povyšování v bezpečnostní policii mohli být vrchní kriminální tajemníci a SS-Untersturmführeri povýšeni do vyšších hodností po třech letech služby.⁹³ V Gerkeho posudku se mj. uvádí: „Je přesvědčeným nacionálním socialistou, který se kdykoliv nekompromisně zasadí za hnutí /míněna NSDAP – pozn. aut./.“⁹⁴ Po schválení velitelem bezpečnostní policie a SD v Praze E. Weimannem šel návrh na RSHA, který jej doporučil, i přes výhradu, že Bankl nemá děti. Po dokončení schvalovacího procesu už nic nebránilo samotnému aktu povýšení. Na výročí mnichovského puče 9. listopadu 1944 se Bankl se stal kriminální inspektorem.⁹⁵ Povýšení v rámci SS mělo následovat vzápětí, když u příležitosti vůbec posledních oslav nacistického uchopení moci v Německu 30. ledna 1945 obdržel prýmký SS-Obersturmführera.⁹⁶

Radost z kariérních úspěchů však musela Banklovi kalit celková strategická situace nacistického Německa, které neodvratně směřovalo k porážce. V souvislosti s tím se zvyšovala i nervozita příslušníků kladenského Gestapa. Své obavy utěšovali zvýšenou konzumací alkoholu, což byl i případ Bankla, který se měl pijatik rovněž účastnit.⁹⁷ Řidič kladenského Gestapa o něm v poválečném výslechu vypověděl: „O chod služebny neměl zájem. Jeho jedinou starostí byly ženy a hony. Charakterisuji ho tak, že kdyby tam byl vůbec nebyl, tak se nic nestalo.“⁹⁸ Podobně jako v případech dalších poválečných výpovědí je ovšem nutné brát podobné informace s rezervou. Může se jednat o tendenční tvrzení

⁹² NA, fond OVS, AD-Buch.

⁹³ Befehlsblatt des Chef der Sicherheitspolizei und des SD, č. 53/43, s. 346–348.

⁹⁴ BArch Berlin, fond SSO, sign. 31, posudek na K. Bankla (31. 7. 1944).

⁹⁵ ABS, fond Výpovědi zaměstnanců Gestapa a SD, sign. 52–40–16, Nachrichtenblatt der Staatspolizeileitstelle Prag (1. 12. 1944).

⁹⁶ BArch Berlin, fond SSO, sign. 31, osobní karta důstojníka SS.

⁹⁷ BARTA, Milan: *Všichni čekají tvrdý a spravedlivý trest. Konec kladenského Gestapa*. Paměť a dějiny, č. 2/2016, s. 59–60.

⁹⁸ ABS, fond Výpovědi zaměstnanců Gestapa a SD, sign. 52–81–3, výpověď J. Svobody (12. 5. 1954).

či popis agónie na konci války. Průběh Banklovy kariéry, kterou lze v rámci střední výkonné služby označit za úspěšnou, stejně jako množství záznamů o činnosti v úředních dokumentech vypovídají o jeho aktivitě. Jakkoliv může být rovněž svědectví dobových záznamů zavádějící, nadřizení ho evidentně považovali za spolehlivého úředníka. V jednom z posudků například stálo: „Chování ve službě i mimo ní bylo doposud bezvadné (v orig. einwandfrei und ohne Tadel). Po přiřazení ke zdejší služebně nebyly patrné žádné zvláštní sklony ani slabiny.“⁹⁹

Na druhou stranu nebyla Banklova služba na kladenské pobočce ani prosta kuriózních kauz. Například jistá Elli Bürgerová podala stížnost doplněnou o dvanáct příloh, kterou neváhala adresovat přímo „Vůdci německého národa“ Adolfu Hitlerovi. V ní si stěžovala na řadu příkoří ze strany různých státních a stranických institucí, vč. tajné státní policie, kterému byla vystavena ona a její manžel, bývalý příslušník Gestapa Willy Bürger. Figuroval zde i Karl Bankl, který ji měl předvolat kvůli podezření, že oba manželé chtějí utéci z Protektorátu a pohrozil jí v případě potvrzení zvěstí přísnými opatřeními.¹⁰⁰ Velitel bezpečnostní policie a SD nicméně většinu výtek shodil ze stolu a do Hitlerovy kanceláře se stížnost pochopitelně vůbec nedostala.¹⁰¹

8. Neznámý konec

Na rozdíl od většiny kolegů z kladenské pobočky Gestapa zůstává osud Karla Bankla dodnes neobjasněn. Krátce před vypuknutím květnového povstání se dle výpovědi své manželky nacházel v Praze, ale poté o něm mizí zprávy.¹⁰² Částečně lze jen rekonstruovat průběh likvidace služebny a pokusy o únik jejích příslušníků. Zahájení pražského povstání 5. května 1945 mělo značný dopad na situaci ve středních Čechách. V nedalekém Kladně došlo k zabránění budovy Gestapa českými povstanci, ale v té době bylo už jeho osazenstvo na útěku. Ten nebyl příliš koordinovaný. Příslušníci bezpečnostního aparátu se stejně jako další uprchlíci pokoušeli dostat se svými rodinami přes demarkační linii do amerického zajetí. To byl zřejmě i Banklův případ, ale útek se mu s velkou pravděpodobností nezdařil. Příčiny ani místo jeho skonu nelze z dostupné dokumentace vypátrat. Je možné, že svoji životní dráhu

⁹⁹ BArch Berlin, fond SSO, sign. 31, posudek služebny SD v rámci řídicí úřadovny Gestapa v Brně (27. 5. 1943).

¹⁰⁰ NA, fond NSM, sign. 110–11/86, opis stížnosti Elli Bürgerové zaslané A. Hitlerovi, vč. 12 příloh (26. 10. 1944).

¹⁰¹ NA, fond NSM, sign. 110–11/86, opis stížnosti Elli Bürgerové zaslané A. Hitlerovi, vyjádření BdS (22. 1. 1945).

¹⁰² WStLA, fond Volksgericht Wien, sign. Vg 8e Vr 195/55, výpověď A. Banklové (27. 1. 1948).

ukončil 6. května u Řevničova, kde se dvě auta s policisty a jejich rodinnými příslušníky dostala do přestřelky s povstalci, přičemž jeden z prchajících padl a dva spáchali sebevraždu.¹⁰³

Vzhledem k lidické tragédii se kladenské Gestapo dostalo do popředí při poválečném vyšetřování nacistických válečných zločinů na československém území. Řada jeho bývalých příslušníků byla zatčena na československém území či později předána spojeneckými orgány z okupačních zón, mj. bývalý vedoucí Harald Wiesmann.¹⁰⁴ Před tribunál se kvůli vyhlazení Lidic dostalo šestnáct z nich a všichni byli odsouzeni, z toho šest k trestu smrti.¹⁰⁵ Další příslušníci byli souzeni na jiných místech. Před Mimořádným lidovým soudem v Kutné Hoře se ocitl i Banklův bývalý nadřízený Heinrich Gottschling, který byl popraven 13. února 1947.¹⁰⁶ Naopak jeden z bývalých zástupců vedoucího služebny Fritz Badelt dostal vzhledem k řadě kladných svědectví jen dva roky vězení, které si většinou odpykal v rámci vyšetřovací vazby.¹⁰⁷

Po skončení druhé světové války se ocitl v seznamu hledaných rakouskou policií rovněž Bankl a 6. srpna 1946 byl na něj vydán ve Vídni zatykač.¹⁰⁸ V něm bylo uvedeno, že se jedná o uprchlíka, který je stíhán na základě paragrafu 3, 4 a 11 zákona o válečných zločincích.¹⁰⁹ Dne 10. dubna 1947 podalo vídeňské státní zastupitelství žádost o zahájení předběžného vyšetřování (Voruntersuchung) proti němu.¹¹⁰ Vyšetřování pochopitelně vyznělo do ztracena. Po deseti letech, 6. července 1957, byl oficiálně prohlášen zemským soudem pro civilní záležitosti ve Vídni za mrtvého.¹¹¹ Pravděpodobnost, že se Bankl pouze skrýval před spravedlností, je vzhledem k osudu jeho rakouských kolegů, kteří zpravidla dožili pod svými jmény na adresách trvalého bydliště, velmi nízká.

¹⁰³ BARTA, M.: c. d., s. 61.

¹⁰⁴ PEJČOCH, Ivo: *Kolaboranti a váleční zločinci na pražském popravišti: Osoby, popravené v Praze v průběhu retribučních procesů 1945–1948*. Cheb 2017, s. 357–361.

¹⁰⁵ Jednomu odsouzenému ale nebyl vyměřen žádný trest. BARTA, M.: c. d., s. 66.

¹⁰⁶ VAJSKEBR, J. – ZUMR, J.: „Veselý, dobrosrdečný, pevný charakter“, s. 69.

¹⁰⁷ VAJSKEBR, J. – ZUMR, J.: *Spravedlivý mezi gestapáky? Případ příslušníka „židovského“ referátu gestapa Fritze Badelta*. Tereziánské listy, 2019, č. 47, s. 21–22.

¹⁰⁸ WStLA, fond Volksgericht Wien, sign. Vg 8e Vr 195/55, zatykač na K. Bankla (6. 8. 1946).

¹⁰⁹ Paragraf 3 se týkal mučení a týrání, par. 4 porušování lidské důstojnosti a par. 11 neprohlášení válečných zločinů ve výše uvedených paragrafech. Viz <http://www.nachkriegsjustiz.at/service/gesetze/kgv1.php> [cit. 13. 5. 2021].

¹¹⁰ WStLA, fond Volksgericht Wien, sign. Vg 8e Vr 195/55, žádost na zahájení předběžného vyšetřování (10. 4. 1947).

¹¹¹ BArch Ludwigsburg, sign. AR-Z 328/59, výpis z karty K. Bankla.

9. Závěr

Karla Bankla lze v mnohém považovat za typického rakouského příslušníka Gestapa v tzv. střední výkoné službě (Mittlere Vollzugsdienst), jak znělo poněkud matoucí označení nižší ze dvou služebních drah exekutivních úředníků tajné státní policie. Účastník první světové války, ze které si odnesl vážné zranění, našel stejně jako další vysloužilci po rozpadu Rakouska-Uherska uplatnění v řadách vídeňské policie. I přes službu ve státní správě se angažoval ve prospěch NSDAP, která měla mezi policisty mnoho sympatizantů. Po anšlusu Rakouska v březnu 1938 byl převeden k vídeňské řídicí úřadovně Gestapa, jejíž personál tvořili z převážné části právě rakouští kariérní policisté. Na referátu „Církev, sekty, Židé“ zpracovával záležitosti katolické církve, než byl 15. března 1939 nasazen při okupaci českého vnitrozemí. V Protektorátu Čechy a Morava strávil celý zbytek své policejní kariéry a v podstatě i života. Sešel se zde s řadou bývalých kolegů z Vídně, kteří tvořili podstatnou část příslušníků německého bezpečnostního aparátu na Moravě. Postupně vystřídal řadu služeben. Nejdéle působil v Olomouci, kde vedl „církevní“ referát. Aktivně se zapojil do perzekuce židovského obyvatelstva, na jehož úkor se neváhal osobně obohacovat. Poté byl přeložen k řídicí úřadovně v Praze, odkud nejprve zamířil do Českých Budějovic a posléze do Kladna. Podobnou fluktuaci se mohlo pochlubit jen nemnoho jeho rakouských kolegů, kteří zpravidla celou dobu okupace strávili v moravské části Protektorátu. Ačkoliv jeho kariéru komplikovala řada okolností, jako vysoký věk, nepřilíš dobrý zdravotní stav, špatný „rasový profil“, nedostatečné vzdělání a absence potomků, byl po celou dobu své kariéry nadřazeným hodnocen jako výkonný a politicky spolehlivý úředník. Ti jej od doby služby u vídeňského Gestapa prosazovali při povyšování do vyšších hodností. V Protektorátu byla jeho kariéra do značné míry svázána s Heinrichem Gottschlingem, pod nímž sloužil mnoho měsíců v Olomouci a krátce i na Kladně. Kombinace mladého agilního nacisty coby vedoucího služebny a staršího kariérního policisty jako jeho zástupce byla pro Gestapo v Protektorátu do značné míry typická. Během Květnového povstání se Banklovi na rozdíl od mnohých úředníků nepodařilo utéci, ani nebyl uvězněn. Jeho poslední dny dodnes zůstávají nevyjasněny, ovšem je pravděpodobné, že byl koncem války zabit nebo spáchal sebevraždu. Za mrtvého byl definitivně prohlášen rakouskými úřady koncem padesátých let.

RESUMÉ

KARL BANKL. RAKUŠAN V ČELE TZV. CÍRKEVNÍHO REFERÁTU OLOMOUCKÉHO GESTAPA

Karla Bankla lze v mnohém považovat za typického rakouského příslušníka Gestapa sloužícího na nižších vedoucích postech. Účastník první světové války našel po rozpadu Rakouska-Uherska uplatnění v řadách vídeňské policie. I přes službu ve státní správě se angažoval ve prospěch nacistické strany. Po anšlusu Rakouska v březnu 1938 byl převeden k vídeňské řídicí úřadovně Gestapa. Na referátu „Církve, sekty, Židé“ zpracovával záležitosti katolické církve, než byl 15. března 1939 nasazen při okupaci Moravy. V Protektorátu Čechy a Morava strávil celý zbytek své policejní kariéry a v podstatě i života. Nejdéle působil v Olomouci, kde se aktivně zapojil do perzekuce židovského obyvatelstva, na jehož úkor se neváhal osobně obohacovat. Poté byl přeložen k řídicí úřadovně v Praze, odkud nejprve zamířil do Českých Budějovic a posléze do Kladna. Ačkoliv jeho kariéru komplikovala řada okolností, jako vysoký věk, nepříliš dobrý zdravotní stav, špatný „rasový profil“, nedostatečné vzdělání a absence potomků, byl po celou dobu své kariéry nadřizenými hodnocen jako výkonný a politicky spolehlivý úředník. Banklovi poslední dny dodnes zůstávají nevyjasněny, ovšem je pravděpodobné, že byl koncem druhé světové války zabit nebo spáchal sebevraždu.

Klíčová slova: Protektorát Čechy a Morava – Rakousko – druhá světová válka – gestapo – holocaust

SUMMARY

KARL BANKL. AN AUSTRIAN AT THE HEAD OF THE SO-CALLED CHURCH DEPARTMENT OF THE OLOMOUC GESTAPO

Karel Bankl was, in many respects, a typical Austrian member of low-level Gestapo management. Having fought in the First World War, he found a job with the Viennese police after the disintegration of Austria-Hungary. Although he served in the state administration, he actively supported the Nazi party. After Austria was annexed in March 1938, Bankl was transferred to the Vienna Gestapo headquarters. He was responsible for the Catholic Church affairs at the Department of Churches, Sects, and Jews, before being deployed in the

occupation of Moravia on 15 March 1939. He spent the rest of his police career and of his life in the Protectorate of Bohemia and Moravia. He was stationed the longest in Olomouc, actively persecuting the Jewish population, at whose expense he was quick to enrich himself. He was then transferred to the Prague headquarters, from where he first went to České Budějovice and then to Kladno. Although his career was complicated by a number of circumstances, such as old age, poor health, a wrong "racial profile", insufficient education, and the absence of offspring, he was viewed by his superiors as an efficient and politically reliable official. Although the details of Bankl's last days are not known, it is likely that he was killed or committed suicide at the end of World War II.

Keywords: Protectorate of Bohemia and Moravia, Austria, World War II, the Gestapo, the Holocaust

Mgr. Jan Vajskebr
Mgr. Jan Zumr, PhD.
Ústav pro studium totalitních režimů
Oddělení výzkumu represe 1938–1989
nám. Winstona Churchilla 1800/2
130 00 Praha 3
Česká republika
e-mail: jan.vajskebr@ustrcr.cz
e-mail: jan.zumr@ustrcr.cz